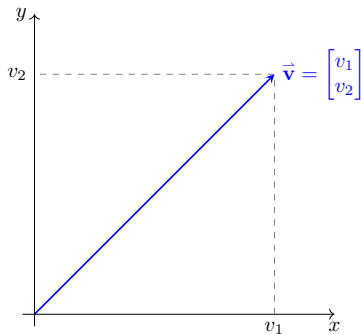

ฟังก์ชันค่าเวกเตอร์

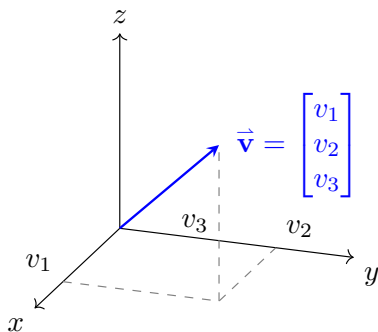
ดร. รัฐพรหม พรหมคำ

แคลคูลัสสำหรับวิศวกร 2

เวกเตอร์

(a) เวกเตอร์ 2 มิติ

(b) เวกเตอร์ 3 มิติ

เวกเตอร์ในระบบพิกัดฉาก: การเปรียบเทียบบนระนาบ 2 และ 3 มิติ

สัญกรณ์ของเวกเตอร์ (3 มิติ)

สัญกรณ์แบบเซตมีลำดับ

$$\vec{\mathbf{v}} = \langle v_1, v_2, v_3 \rangle \quad \text{หรือ} \quad \vec{\mathbf{v}} = (v_1, v_2, v_3)$$

สัญกรณ์แบบเมทริกซ์

$$\vec{\mathbf{v}} = \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix} \quad \text{หรือ} \quad \vec{\mathbf{v}} = [v_1 \ v_2 \ v_3]$$

การดำเนินการของเวกเตอร์

$$\text{ให้ } k \in \mathbb{R}, \vec{\mathbf{v}} = \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix} \text{ และ } \vec{\mathbf{w}} = \begin{bmatrix} w_1 \\ w_2 \\ w_3 \end{bmatrix}$$

Addition

$$\vec{\mathbf{v}} + \vec{\mathbf{w}} = \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} w_1 \\ w_2 \\ w_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} v_1 + w_1 \\ v_2 + w_2 \\ v_3 + w_3 \end{bmatrix}$$

Scalar Multiplication

$$k\vec{\mathbf{v}} = k \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} kv_1 \\ kv_2 \\ kv_3 \end{bmatrix}$$

เวกเตอร์หน่วย

กำหนดให้ $\vec{i} = \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}$, $\vec{j} = \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \end{bmatrix}$, $\vec{k} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}$

$$\vec{v} = \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix} = v_1 \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} + v_2 \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \end{bmatrix} + v_3 \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix} = v_1 \vec{i} + v_2 \vec{j} + v_3 \vec{k}$$

Dot Product of Vectors

$$\text{ให้ } \vec{\mathbf{v}} = \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix} \text{ และ } \vec{\mathbf{w}} = \begin{bmatrix} w_1 \\ w_2 \\ w_3 \end{bmatrix}$$

Dot Product

$$\vec{\mathbf{v}} \cdot \vec{\mathbf{w}} = \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} w_1 \\ w_2 \\ w_3 \end{bmatrix} = v_1 w_1 + v_2 w_2 + v_3 w_3$$

Cross Product of Vectors

$$\text{ให้ } \vec{v} = \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix} \text{ และ } \vec{w} = \begin{bmatrix} w_1 \\ w_2 \\ w_3 \end{bmatrix}$$

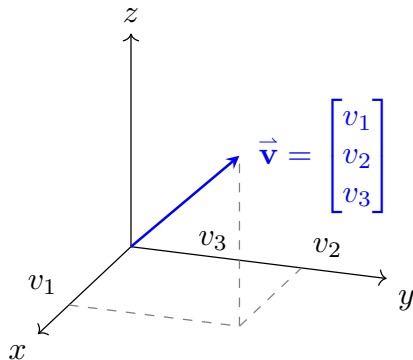
Cross Product

$$\vec{v} \times \vec{w} = \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix} \times \begin{bmatrix} w_1 \\ w_2 \\ w_3 \end{bmatrix} = \det \begin{bmatrix} \vec{i} & v_1 & w_1 \\ \vec{j} & v_2 & w_2 \\ \vec{k} & v_3 & w_3 \end{bmatrix}$$

หรือ

$$\vec{v} \times \vec{w} = \begin{bmatrix} v_2 w_3 - v_3 w_2 \\ -(v_1 w_3 - v_3 w_1) \\ v_1 w_2 - v_2 w_1 \end{bmatrix}$$

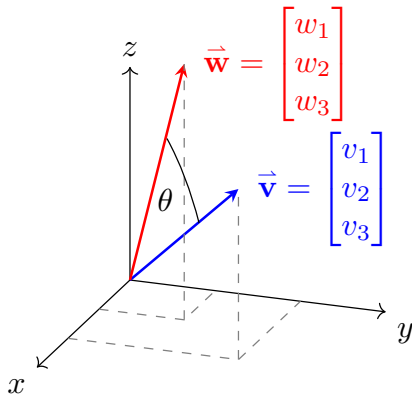
นอร์มของเวกเตอร์

(Euclidean) Norm

$$\|\vec{v}\| = \sqrt{v_1^2 + v_2^2 + v_3^2}$$

มุมระหว่างเวกเตอร์

การหามุมจากค่า Dot Product

$$\vec{v} \cdot \vec{w} = \|\vec{v}\| \|\vec{w}\| \cos(\theta)$$

หรือ

$$\cos(\theta) = \frac{\vec{v} \cdot \vec{w}}{\|\vec{v}\| \|\vec{w}\|}$$

การหามุมจากค่า Cross Product

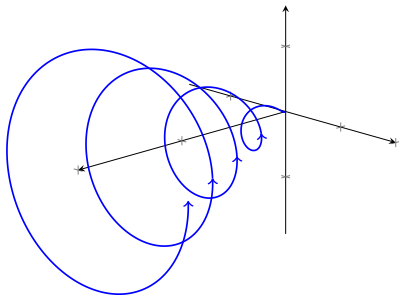
$$\|\vec{v} \times \vec{w}\| = \|\vec{v}\| \|\vec{w}\| \sin(\theta)$$

หรือ

$$\sin(\theta) = \frac{\|\vec{v} \times \vec{w}\|}{\|\vec{v}\| \|\vec{w}\|}$$

ฟังก์ชันค่าเวกเตอร์

กำหนดให้ f, g และ h เป็นฟังก์ชันค่าจริง และ

$$\begin{aligned}\vec{\mathbf{r}}(t) &= \begin{bmatrix} f(t) \\ g(t) \\ h(t) \end{bmatrix} \\ &= \langle f(t), g(t), h(t) \rangle \\ &= f(t) \vec{\mathbf{i}} + g(t) \vec{\mathbf{j}} + h(t) \vec{\mathbf{k}}\end{aligned}$$

เราจะเรียก $\vec{\mathbf{r}}$ ว่าฟังก์ชันค่าเวกเตอร์

ตัวอย่าง 1 กำหนดให้ $\vec{r}(t) = (t^2 + 1)\vec{i} + (2t - 3)\vec{j} + 2\vec{k}$
จงหา

❶ $\vec{r}(1)$

❷ $\vec{r}(2)$

❸ $2\vec{r}(1) - \vec{r}(2)$

❹ $\vec{r}(1) \cdot \vec{r}(2)$

❺ $\vec{r}(1) \times \vec{r}(2)$

❻ $\|\vec{r}(1)\|$

โดเมนของฟังก์ชันค่าเวกเตอร์

กำหนดให้

$$\vec{r}(t) = f(t) \vec{i} + g(t) \vec{j} + h(t) \vec{k}$$

โดเมนของฟังก์ชันค่าเวกเตอร์ \vec{r} แทนด้วย $D_{\vec{r}}$ หาได้จาก

$$D_{\vec{r}} = D_f \cap D_g \cap D_h$$

ตัวอย่าง 2 กำหนดให้ $\vec{r}(t) = \frac{2}{t}\vec{i} + 3\vec{j} + \sqrt{t+3}\vec{k}$ จงหา
โดเมนของ \vec{r}

ตัวอย่าง 3 กำหนดให้ $\vec{r}(t) = \left\langle \frac{2t}{t^2 - 4}, \frac{3}{t - 1}, \sqrt{4 - t} \right\rangle$ จงหา
โดเมนของ \vec{r}

ตัวอย่าง 4 กำหนดให้

$$\vec{r}(t) = 4 \ln(t+1) \vec{i} + 3e^t \vec{j} + \frac{2}{\sqrt{5-2t}} \vec{k} \text{ จงหาโดเมนของ } \vec{r}$$

นอร์มของฟังก์ชันค่าเวกเตอร์

กำหนดให้

$$\vec{\mathbf{r}}(t) = f(t) \vec{\mathbf{i}} + g(t) \vec{\mathbf{j}} + h(t) \vec{\mathbf{k}}$$

นอร์มของฟังก์ชันค่าเวกเตอร์ $\vec{\mathbf{r}}$ แทนด้วย $\|\vec{\mathbf{r}}\|$ หาได้จาก

$$\|\vec{\mathbf{r}}(t)\| = \sqrt{(f(t))^2 + (g(t))^2 + (h(t))^2}$$

ตัวอย่าง 5 กำหนดให้ $\vec{r}(t) = -5 \sin(t) \vec{i} + 5 \cos(t) \vec{j} + 12 \vec{k}$
จงหา $\|\vec{r}\|$

ตัวอย่าง 6 กำหนดให้

$$\vec{r}(t) = -e^t \sin(3t) \vec{i} + e^t \cos(3t) \vec{j} + \sqrt{8}e^t \vec{k} \text{ จงหา } \|\vec{r}\|$$

แคลคูลัสของฟังก์ชันค่าเวกเตอร์

กำหนดให้ $\vec{r}(t) = f(t)\vec{i} + g(t)\vec{j} + h(t)\vec{k}$

ลิมิต

$$\lim_{t \rightarrow t_0} \vec{r}(t) = \left(\lim_{t \rightarrow t_0} f(t) \right) \vec{i} + \left(\lim_{t \rightarrow t_0} g(t) \right) \vec{j} + \left(\lim_{t \rightarrow t_0} h(t) \right) \vec{k}$$

อนุพันธ์

$$r'(t) = \frac{d\vec{r}(t)}{dt} = \left(\frac{df(t)}{dt} \right) \vec{i} + \left(\frac{dg(t)}{dt} \right) \vec{j} + \left(\frac{dh(t)}{dt} \right) \vec{k}$$

ปริพันธ์

$$\int \vec{r}(t) dt = \left(\int f(t) dt \right) \vec{i} + \left(\int g(t) dt \right) \vec{j} + \left(\int h(t) dt \right) \vec{k}$$

ตัวอย่าง 7 ให้ $\vec{r}(t) = \frac{2t}{t-1} \vec{i} + \frac{t}{1-e^{-t}} \vec{j} + \frac{\sin(2t)}{t} \vec{k}$

จงหา $\lim_{t \rightarrow 0} \vec{r}(t)$

ตัวอย่าง 8 ให้ $\vec{\mathbf{r}}(t) = \frac{3}{t^2} \vec{\mathbf{i}} + \frac{2 \ln(t)}{t^2 - 1} \vec{\mathbf{j}} + \cos(\pi t) \vec{\mathbf{k}}$

จงหา $\lim_{t \rightarrow 0} \vec{\mathbf{r}}(t)$

ตัวอย่าง 9 ให้ $\vec{\mathbf{r}}(t) = \frac{3}{t^2} \vec{\mathbf{i}} + \frac{2 \ln(t)}{t^2 - 1} \vec{\mathbf{j}} + \cos(\pi t) \vec{\mathbf{k}}$

จงหา $\lim_{t \rightarrow 1} \vec{\mathbf{r}}(t)$

ตัวอย่าง 10 ให้ $\vec{\mathbf{r}}(t) = \left\langle \frac{3t^2}{t^3 - t^2}, \frac{3t^2}{t^2 - 1}, \frac{1 - \cos(2t)}{t^2} \right\rangle$
จงหา $\lim_{t \rightarrow 0} \vec{\mathbf{r}}(t)$

ตัวอย่าง 11 กำหนดให้

$$\vec{r}(t) = (3t + 1) \vec{i} + (2t^2 - 5t) \vec{j} + (4t^3 - 2) \vec{k} \text{ จงหา } \vec{r}'(t)$$

ตัวอย่าง 12 กำหนดให้

$$\vec{r}(t) = \sin(3t) \vec{i} + \cos(3t) \vec{j} + (-4) \vec{k} \text{ จงหา } \vec{r}'(t)$$

ตัวอย่าง 13 กำหนดให้ $\vec{r}(t) = \langle \cos(e^{2t}), -\sin(e^{2t}), 5e^{2t} \rangle$
จงหา $\vec{r}'(0)$

ตัวอย่าง 14 กำหนดให้ $\vec{r}(t) = \langle e^{-t}, 3e^{-t}, te^{-t} \rangle$ จงหา $\vec{r}'(0)$

ตัวอย่าง 15 กำหนดให้ $\vec{r}(t) = 2t^3 \vec{i} + 5e^{2t} \vec{j} + \ln(t) \vec{k}$ จงหา $\vec{r}''(t)$

ตัวอย่าง 16 กำหนดให้

$$\vec{r}(t) = (t^2 + 2t) \vec{i} + e^{-t} \vec{j} + \sin(2t) \vec{k} \text{ จงหา } \vec{r}'(0) \text{ และ } \vec{r}''(0)$$

ตัวอย่าง 17 กำหนดให้

$$\vec{r}(t) = \sin(3t^2) \vec{i} + \cos(3t^2) \vec{j} + 4t^2 \vec{k} \text{ จงหา } \|\vec{r}'(t)\|$$

ตัวอย่าง 18 กำหนดให้ $\vec{r}(t) = (2t - 5) \vec{i} + t^2 \vec{j} + 4 \vec{k}$ จงหา

$$\int \vec{r}(t) dt$$

ตัวอย่าง 19 จงหา $\int \left(t^2 \vec{i} + \frac{3}{t^2} \vec{j} + 6\sqrt{t} \vec{k} \right) dt$

ตัวอย่าง 20 จงหา $\int \left((3t-1)^3 \vec{i} + e^{2t} \vec{j} + 3e^{-t} \vec{k} \right) dt$

ตัวอย่าง 21 จงหา $\int (\ln(t) \vec{i} + te^{2t} \vec{j} + \sec(2\pi) \vec{k}) dt$

ตัวอย่าง 22 กำหนดให้ $\vec{r}'(t) = 5\vec{i} + (4t - 3)\vec{j} + 6t^2\vec{k}$ จงหา $\vec{r}(t)$

ตัวอย่าง 23 กำหนดให้ $\vec{r}'(t) = 5\vec{i} + (4t - 3)\vec{j} + 6t^2\vec{k}$ และ $\vec{r}(1) = 6\vec{i} - 3\vec{j} + 2\vec{k}$ จงหา $\vec{r}(t)$

ตัวอย่าง 24 กำหนดให้ $\vec{r}'(t) = \cos(t) \vec{i} + \sin(t) \vec{j}$ และ $\vec{r}(\pi) = \vec{i} + 3\vec{j}$ จงหา $\vec{r}(t)$

ตัวอย่าง 25 กำหนดให้ $\vec{r}'(t) = 2t\vec{i} + e^{3t}\vec{j} + (1-t)\vec{k}$ และ $\vec{r}(0) = \vec{j} - \vec{k}$ จงหา $\vec{r}(t)$

ตัวอย่าง 26 กำหนดให้ $\vec{r}'(t) = \langle e^t, 2t, \ln(t) \rangle$ และ $\vec{r}(0) = \langle e, 0, 0 \rangle$ จงหา $\vec{r}(t)$

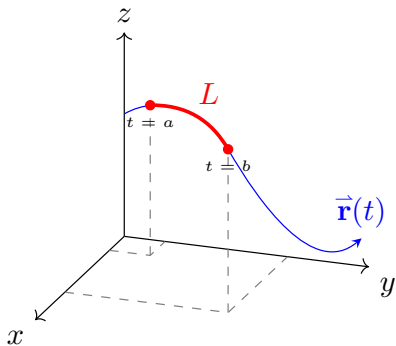
ตัวอย่าง 27 จงหา $\int_1^2 (6t\vec{i} + 3t^2\vec{j} + 2\vec{k}) dt$

ตัวอย่าง 28 จงหา $\int_{-1}^2 (2t \vec{i} - \vec{j} - (t^2 + 1) \vec{k}) dt$

ตัวอย่าง 29 จงหา $\int_0^{\frac{\pi}{3}} (\sin(2t) \vec{i} + \cos(2t) \vec{k}) dt$

ตัวอย่าง 30 จงหา $\int_1^4 \langle 0, \sqrt{t}, -\frac{3}{t^2} \rangle dt$

ความยาวส่วนโค้ง (Arc Length)

กำหนดให้ $\vec{r}(t)$ เป็นฟังก์ชันปรับเรียบ
นั่นคือ

- ❶ $\lim_{t \rightarrow t_0} \vec{r}'(t) = \vec{r}'(t_0)$ สำหรับทุก
ค่า $t_0 \in D_{\vec{r}}$
- ❷ $\vec{r}'(t) \neq \vec{0}$ สำหรับทุกค่า $t \in \mathbb{R}$

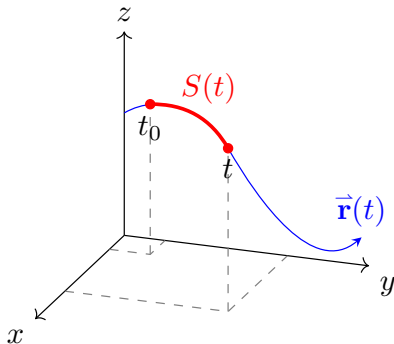
ความยาวส่วนโค้ง

$$L = \int_a^b \|\vec{r}'(t)\| dt$$

ตัวอย่าง 31 จงหาความยาวส่วนโค้งของ

$$\vec{r}(t) = 3 \sin(2t) \vec{i} + 3 \cos(2t) \vec{j} + 0 \vec{k} \text{ เมื่อ } t \in \left[0, \frac{\pi}{2}\right]$$

ความยาวส่วนโค้งในรูปสมการพาราเมตริก

ฟังก์ชันค่าจริง S แสดงความยาวส่วนโค้งของฟังก์ชันค่าเวกเตอร์ $\vec{\mathbf{r}}$ เมื่อ $t \in \mathbb{R}$ โดยมีจุด $t = t_0$ เป็นจุดอ้างอิงเริ่มต้น

ความยาวส่วนโค้ง

$$S(t) = \int_{t_0}^t \|\vec{\mathbf{r}}'(u)\| du$$

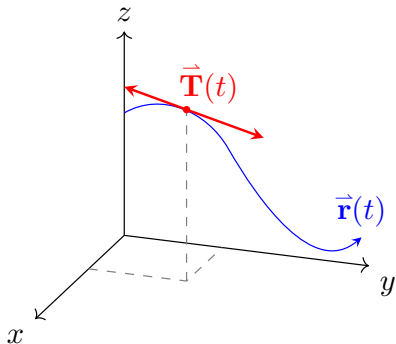
ตัวอย่าง 32 จงหาสมการพาราเมตริกที่แสดงถึงความยาวส่วนโค้งของ $\vec{r}(t) = 3 \sin(2t) \vec{i} + 3 \cos(2t) \vec{j} + 0 \vec{k}$ ที่จุด t ใด ๆ โดยใช้ $t = 0$ เป็นจุดอ้างอิงเริ่มต้น

ตัวอย่าง 33 จงหาสมการพาราเมตริกที่แสดงถึงความยาวส่วนโค้งของ $\vec{r}(t) = \cos(3t^2) \vec{i} + \sin(3t^2) \vec{j} + 4t^2 \vec{k}$ ที่จุด t ใด ๆ โดยใช้ $t = 0$ เป็นจุดอ้างอิงเริ่มต้น

ตัวอย่าง 34 จงหาสมการพาราเมตริกที่แสดงถึงความยาวส่วนโค้งของ $\vec{r}(t) = \sin(e^t) \vec{i} + \cos(e^t) \vec{j} + \sqrt{3}e^t \vec{k}$ ที่จุด t ใด ๆ โดยใช้ $t = 0$ เป็นจุดอ้างอิงเริ่มต้น

ตัวอย่าง 35 จงหาสมการพาราเมตริกที่แสดงถึงความยาวส่วนโค้งของ $\vec{r}(t) = e^t \cos(t) \vec{i} + e^t \sin(t) \vec{j} + 0 \vec{k}$ ที่จุด t ใด ๆ โดยใช้ $t = 0$ เป็นจุดอ้างอิงเริ่มต้น

เวกเตอร์สัมผัส (Tangent Vectors)

เวกเตอร์สัมผัสหน่วย

$$\vec{T}(t) = \frac{\vec{r}'(t)}{\|\vec{r}'(t)\|}$$

เวกเตอร์ปกติหน่วย

$$\vec{N}(t) = \frac{\vec{T}'(t)}{\|\vec{T}'(t)\|}$$

ตัวอย่าง 36 จงหาเวกเตอร์สัมผัสหน่วยและเวกเตอร์ปกติหน่วย
ของ $\vec{r}(t) = 4 \cos(t) \vec{i} + 0 \vec{j} + 4 \sin(t) \vec{k}$

ตัวอย่าง 37 จงหาเวกเตอร์สัมผัสหน่วยและเวกเตอร์ปกติหน่วย
ของ $\vec{r}(t) = \sin(e^t) \vec{i} - \cos(e^t) \vec{j} + e^t \vec{k}$

ตัวอย่าง 38 จงหาเวกเตอร์สัมผัสหน่วยและเวกเตอร์ปกติหน่วย
ของ $\vec{r}(t) = 6 \cos(2t) \vec{i} + 6 \sin(2t) \vec{j} - 5t \vec{k}$ ที่ $t = \frac{\pi}{2}$

ตัวอย่าง 39 จงหาเวกเตอร์สัมผัสหน่วยและเวกเตอร์ปกติหน่วย
ของ $\vec{r}(t) = 6 \cos(2t) \vec{i} + 6 \sin(2t) \vec{j} - 5t \vec{k}$ ที่ $t = \frac{\pi}{2}$

ตัวอย่าง 40 จงหาเวกเตอร์สัมผัสหน่วยและเวกเตอร์ปกติหน่วย
ของ $\vec{r}(t) = \sin(\ln t) \vec{i} - \cos(\ln t) \vec{j} + \ln t \vec{k}$ ที่ $t = 1$

ตัวอย่าง 41 จงหาเวกเตอร์สัมผัสหน่วยและเวกเตอร์ปกติหน่วย
ของ $\vec{r}(t) = e^t \vec{i} + e^t \cos(t) \vec{j} + e^t \sin(t) \vec{k}$ ที่ $t = 0$

ความโค้ง (Curvature)

ความโค้งของเส้นโค้ง \vec{r} ที่จุด $t \in \mathbb{R}$:

$$\kappa(t) = \frac{\|\vec{T}'(t)\|}{\|\vec{r}'(t)\|} = \frac{\|\vec{r}'(t) \times \vec{r}''(t)\|}{\|\vec{r}'(t)\|^3} \quad \text{เมื่อ } \|\vec{r}'(t)\| \neq 0$$

รัศมีความโค้งของเส้นโค้ง \vec{r} ที่จุด $t \in \mathbb{R}$:

$$\rho(t) = \frac{1}{\kappa(t)} \quad \text{เมื่อ } \kappa(t) \neq 0$$

ตัวอย่าง 42 จงหาความโค้งและรัศมีความโค้งของ

$$\vec{\mathbf{r}}(t) = 2t\vec{\mathbf{i}} + t^2\vec{\mathbf{j}} + \frac{t^3}{3}\vec{\mathbf{k}}$$

ตัวอย่าง 43 จงหาความโค้งและรัศมีความโค้งของ

$$\vec{r}(t) = e^{3t}\vec{i} + e^{-t}\vec{j} + 2\vec{k} \text{ ที่ } t = 0$$

ตัวอย่าง 44 จงหาความโค้งและรัศมีความโค้งของ

$$\vec{r}(t) = 5 \cos(t) \vec{i} + 0 \vec{j} + 4 \sin(t) \vec{k} \text{ ที่ } t = \pi$$

ตัวอย่าง 45 จงหาความโค้งและรัศมีความโค้งของ

$$\vec{r}(t) = e^t \vec{i} + e^{-t} \vec{j} + t \vec{k} \text{ ที่ } t = 0$$

ตัวอย่าง 46 จงหาความโค้งและรัศมีความโค้งของ

$$\vec{r}(t) = t \cos(t) \vec{i} + t \sin(t) \vec{j} + t \vec{k} \text{ ที่ } t = 0$$